

prostorija. Na projektu prilagodavanja tog prostora potrebama Galerije radili su direktor Galerije Slobodan S. Sanader (konsultujući se sa kustosima i ostalim članovima kolektiva) i Mirko Stojnić, arhitekta-dizajner iz Novog Sada.

9) Delatnost Galerije savremene likovne umetnosti evidentna je ne samo u kulturnoj javnosti Novog Sada, Vojvodine već i u čitavoj našoj zemlji, pa čak i šire od toga, mada se njen rad skoro dvadeset godina odvija u dosta nepovoljnim uslovima u pogledu prostora, broja zaposlenih i drugog.

Galerija likovnih umjetnosti, Osijek

Vlastimir Kusik

Primljeno: 17. 3. 1936.

1. Prije negoli je smještena u zgradu gdje je danas i s nazivom koji sada ima, Galerija likovnih umjetnosti u Osijeku prošla je dvije faze — prvu kao zbirka u okviru Muzeja Slavonije, drugu kao samostalna galerijska ustanova ali bez odgovarajućeg prostora, stručnog kadra i prikladnog i stalnog postava.

Ideja da se zbirka slika izdvoji i formira kao samostalna galerijska ustanova, začeta 1940. g. realizirana je zahvaljujući dru Antunu Baueru 1941. g. S vremenom se fundus povećavao ali problemi s prostorom bili su glavni razlog što se zbirka nije učinila dostupnom javnosti na odgovarajući način. Zalažanjem umjetnika i kulturnih radnika, posebno Ljube Babića, bogati fundus je bio izložen, što je 1964. g. uvjetovalo dobivanje zgrade na Bulevaru JNA 9, gdje je Galerija i danas. Zbirka je smještena u zgradu odgovarajućih prostornih mogućnosti a promijenjen je i naziv ustanove.

Rješenje sa zgradom pokazalo se dobrim. Adaptacije što su uslijedile sve više i bolje privode prostor željenoj, galerijskoj funkciji.

Zbirke Galerije formirane su u dugom periodu budući da je Muzej jedna od najstarijih muzejskih ustanova u nas (osnovan 1877. g.) Koначно, Galerija je baštinik bogatog likovnog nasljeđa grada Osijeka pa

je pravo čudo da se Galerija formirala tako kasno.

Nakon rata fundus se povećavao djelovanjem Komisije za konfiskaciju kulturno-historijskih spomenika Hrvatske a kasnije su umjetnine dobivane otkupom Republičkog fonda. Zbirke sadrže slike, crteže, grafike i skulpture iz 18, 19. i 20. stoljeća.

2. Fundus umjetnina podijeljen je na tri zbirke: zbirku slika iz 18. i 19. stoljeća; zbirku slika, crteža i grafika iz 20. stoljeća i zbirku skulptura. Voditelji zbirki su tri kustosa koji, uz ostalo, vode brigu i o otkupu. Ponude za otkup predlažu i obrazlažu Stručnom kolegiju, potom se prijedlog za dodjelu sredstvava prosljeđuje na RSIZ (za spomenički rad) ili na općinski SIZ (za djelo suvremenog autora).

Budući da je slikarstvo 19. stoljeća u Osijeku najvredniji umjetnički kompleks i da se tim djelima Galerija ponajviše bavi, dat je prioritet tim umjetninama koje su — kako stilsko-tematski, tako i po autorima, sa slikarima Hotzendorffom i Waldingerom zaokružene. To je središnji dio ukupnog fundusa i stalnog postava. K tome, značajna su djela iz 18. stoljeća, pogotovu djela stranih majstora koji su ovdje djelovali, te djela iz 20. st., osobito ona koja pripadaju secesiji i hrvatskom modernizmu.

3. Konceptija stalnog postava prati karakter fundusa. U estetskom pogledu postav je izbor najvredni-

jih djela po navedenoj kronološko-stilskoj i tematskoj tipologiji. Do sada je postav mijenjan u nekoliko navrata a nije isključena mogućnost daljnjih promjena. Za sada, izbor djela odgovara postojećim mogućnostima prostora i fundusa. Ako i bude promjena, one će ovisiti o djelima koja će stizati u Galeriju; pritom mislimo prvenstveno na donacije, što može uvjetovati eventualne promjene.

4. Izložbeni prostor Galerije velikom i izgledom odgovara potrebama i željama izložbene djelatnosti. Realiziramo 12—18 izložbi godišnje, provodeći zacrtanu izložbenu koncepciju, koja se temelji na izlaganju likovne baštine grada i regije te temama iz jugoslavenske povijesti umjetnosti. Nadalje, važan dio izložbenog programa su studijske izložbe na temu obrade materijala u fundusu. S najmanje tri izložbe godišnje obrađujemo suvremenu umjetnost — kako postavljanjem autorskih pojedinačnih tako i skupnih tematskih izložbi. Dio ovog programa ostvarujemo kao organizatori i autori, a poneke izložbe, principom razmjene preuzimamo iz drugih galerija ili institucija.

Ovakva koncepcija izložbene aktivnosti u punoj mjeri udovoljava traženoj i željenoj djelatnosti, što se od galerije i očekuje. Obim ove aktivnosti ograničen je financijskim okolnostima, na što međutim, ova ustanova ne može utjecati.

Zgrada Galerije likovnih umjetnosti u Osijeku

Galerija likovnih umjetnosti u Osijeku – detalj stalnog postava
Snimio: Rudolf Bartolović

5. Kao matična galerija grada i (donekle) regije, GLU je što se tiče suvremene umjetnosti obavezna realizirati slijedeće zadatke: organizirati izložbe osječkih slikara u gradu i drugim sredinama (međurepublička, međugalerijska i međunarodna razmjena), pratiti tokove suvremene likovne prakse u gradu, pratiti suvremenu umjetničku praksu u zemlji i inozemstvu te ju predstaviti likovnoj javnosti kao izložbeni program pri čemu koris-

timo (osim izložbi) i druge oblike komuniciranja umjetničke informacije (predavanja, razgovora, film, viedo). Sve sa željom da informiramo i uputimo likovnu javnost u tokove i aktualitete suvremene umjetničke prakse. Dakako, tu je i briga kako da djela suvremenih autora otkupimo za fundus koji oskudijeva baš ovim djelima.

S obzirom da nemamo mogućnosti angažirati odgovarajući kadar specijalističkog interesa i sposobnosti,

Galerija likovnih umjetnosti u Osijeku – detalj stalnog postava
Snimio: Rudolf Bartolović

sve to, uz ostale svoje obaveze, mora obavljati kustos. Izgleda općenitom pojavom (a to se odnosi i na ovu Galeriju) da bavljenje suvremenom umjetnošću ima drugorazredno značenje. Smatra se kako je sve drugo važnije negoli suvremena umjetnička praksa, prvenstveno tkz. lokalna baština koja je najčešće lokalnog značenja i vrijednosti. Prednost se daje potpuno beznačajnim pojavama, čak iz bliske prošlosti (izgleda da čim slikar umre, odmah je baština!) u obliku skupih izložbi, kataloga i otkupa, iako nam naočigled prolaze provjereni vrijedni suvremeni autori i radovi. Jedna izložba u redovnom programu godišnje premalo je da se udovolji potrebi i interesu. Ovakav odnos prati suvremenu umjetnost i u politici otkupa. Pod tretmanom spomeničke vrijednosti otkupljuju se djela marginalnog značenja i vrijednosti na uštrb evidentno istaknute vrijednosti rada suvremenog autora. No, više negoli je to stvar naše volje i odluke, ovakav način otkupa rezultat je načina financiranja. S obzirom da je većina sredstava namjenskog karaktera za tkz. umjetnine spomeničkog značenja, otkup se rijetko realizira za radove suvremenih autora pa je i uloga kustosa koji se za to zalaže vrlo mala. Rezultat ovakvog načina financiranja otkupa porazan je za sadašnjost a još više za budućnost, u depoima nemamo provjereno dokazane vrijednosti suvremene umjetničke prakse.

6. Na žalost, za odgovarajuću informativno-didaktičku aktivnost nemamo željene uvjete. Zamišljenu aktivnost i program vezali smo uz neke adaptacije pa tek kada to ostvarimo, moći ćemo željeno provesti u djelo. Prethodne probe s projekcijama filmova i predavanjima te postavom tematsko-didaktičkih izložbi pokazale su dobre rezultate, posebno u odazivu publike. Za sada radimo uobičajene programe, vodstvo sa stručnim komentarom.

7. Dolaskom u GLU osobno sam se založio za aktivniju ulogu Galerije u praćenju najaktualnijih tokova suvremene umjetničke prakse. S obzirom da u prethodnom desetljeću Galerija nije imala kustosa s odgovarajućim interesom za navedenu umjetnost (Nova umjetnička praksa), iskustva i dometi ove umjetnosti prošli su mimo ustanove.

Danas, tokove i mijene na planu suvremene umjetničke prakse pra-

tim i nastojim ugraditi u redovnu programsku praksu. U proteklom periodu imali smo niz izložbi suvremene umjetnosti — rekapitulaciju nekih pojava sedamdesetih godina, te izložbe iz umjetničke prakse danas (**Primjeri primarnog i analitičkog slikarstva u Jugoslaviji, Mlada umjetnost iz Berlina, Suvremeni britanski crtež, Kipari iz Berlina, Američki i evropski crtež, Nova skulptura**, izložbe Nine Ivančić, Julija Knifera, Ivana Kožarića, Đure Sedera, program eksperimentalnog filma, arhitektura Borisa Podrecca itd.). Što se tiče »sluha« za novu umjetnost, sada nema problema. Problemi su druge vrste; financijske, kadrovske, prostorne i tehničke prirode.

8. Zgrada što smo je dobili na korištenje nije bila zamišljena niti građena za galeriju. Adaptacijom interijera privedena je željenim funkcijama, barem što se tiče izložbenog prostora, prostora za stalni postav i depoa. Planiramo uređenje podruma za edukativno-didaktičku aktivnost i adaptaciju tavana za radne prostorije. Tako ćemo dobiti više prostora za izložbenu djelatnost. Posve je sigurno da će nam s vremenom biti sve teže budući da se fundus ipak povećava, doduše manje otkupom a više donacijama. Sa »ponašanjem« stalnog postava u konkretnom prostoru više smo zadovoljni negoli nalazimo propusta. Raspored prostorija odgovara tretmanu izložbene građe. To je niz prostorija u kružnom toku što čini prostorni kontinuitet a što opet odgovara konceptu izložbenog materijala, koji je, naime formiran kao kronološko-tematski slijed a postav ga kao takvog čini očiglednim.

9. Stalni postav, izložbeni prostor i depoi imaju sve preduvjete da sa zadovoljstvom možemo reći kako udovoljavaju višem galerijskom standardu. To je rezultat odgovarajućih adaptacija i primjene tehnike, sistema protupožarne zaštite, protuprovalne zaštite, dobro postavljene rasvjete te korištenja odgovarajućih pomoćnih sredstava za prezentaciju izložbene građe. Ono što nas čini nezadovoljnim jest način financiranja i nemogućnost zapošljavanja novih stručnih kadrova, politika otkupa, a što je sve zajedno, rezultat administriranja u kulturi. Samo ova, sistematski neriješena pitanja razlog su što GLU ne daje više negoli to čini sada.

Galerija umetnosti, Priština

Shyqri Nimani

Priljeno: 17. 3. 1986.

1. Proteklo je već sedam godina od osnivanja Galerije umetnosti (Galeria e Arteve) u Prištini, koja je počela sa radom 2. februara 1979. godine, otvaranjem prve izložbe dela iz svog umetničkog fundusa, nasledenog od Pokrajinske zajednice za kulturu.

Tim je povodom prigodnoj svečanosti drug Pajazit Nushi, potpredsednik Izvršnog veća Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosova, rekao: »Ubeđen sam da se osnivanjem ove institucije ostvaruju plemenita stremljenja mnogih generacija, posebno stvaralaca iz oblasti umetnosti čija su dela naslikala Galeriju umetnosti mnogo ranije nego što smo je mi institucionalizovali«. Ova mlada institucija, jedna od najmladih u zemlji, poseduje danas skromnu zbirku umetničkih dela, oko 500 eksponata, od kojih su oko 200 dela sakupile razne komisije pre osnivanja Galerije, dok je ostalih 300 dela otkupljeno po kriterijumima komisija Galerije umetnosti.

Ovu zbirku čine radovi istaknutih kosovskih, jugoslavenskih i nešto svetskih autora, kao što su na primer: Radović, Gjokaj, Berisha, Mulliqi, Emra, Nimani, zatim Gvozdenović, Konjović, Bernik, Prica, Miljuš, Karanović, zatim Gentilini, Kodra, Paskali. . .

Savremena jugoslavenska grafika je brižljivo prikupljena iz svih krajeva zemlje, dok se zbirka kosovskog i jugoslovenskog slikarstva, vajarstva, keramike, tapiserije i drugih disciplina primenjenih umetnosti neprestano obogaćuje.

2. Galerija umetnosti u Prištini je prva, i jedina za sada, profesionalna institucija na Kosovu. Zato je ona, za sada, zamišljena kao »univerzalna«, to jest ona vrši misiju za buduća dva krila Muzeja savremene umetnosti (za koji postoji elaborat i čija se izgradnja predviđa u skoroj budućnosti), jedno za suvremenu likovnu a drugo za suvremenu primenjenu umetnost.

Galerija umetnosti u Prištini ima svoju komisiju za otkup umetničkih dela, koju čine pet članova (slikar, vajar, grafičar, dizajner i likovni kritičar) sa dvogodišnjim mandatom. Sredstva za otkup obezbeđuje Pokrajinski SIZ za kulturu. Komisija ima na raspolaganju Pravilnik za otkup. Sedamdeset odsto sredstava namenjeno je za otkup dela kosovskih autora, a trideset odsto za otkup dela autora iz drugih krajeva. Dela se otkupljuju na našim značajnim likovnim manifestacijama i u ateljeima umetnika. Zbog ograničenih sredstava otkupnom politikom Galerije nastoji se da se po mogućnosti zaokruži opus jednog umetnika i obezbede dela tekuće umetničke produkcije.

3. Pošto sakupljanje kolekcije Galerije umetnosti u Prištini obuhvata mali vremenski period — dvadesetak godina (od toga svega sedam

Iz stalne postav Galerije umetnosti u Prištini

